

Naujienu Antroji Dalis

NR. 803

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

J. Augustaitytės - Vaičiūnienės sukaktis

Rašant apie poetės ir visuomenininkės J. Augustaitytės - Vaičiūnienės nueitą kelią, tektų skirti daug valandų surinkti medžiagai, ką ji davusi lietuvių tautai. Kada valandos neišsėdėtos, duomenys nesurinkti, norėčiau tik man žinomus darbus trumpai nurodyti.

Sukaktuvininės darbai Nepriklausomoje Lietuvoje, tur būt, prasidėjo su jos mokytojavimo pradžia Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. Ji į šią gimnaziją atėjo 1919 metais ir joje dirbo mokytojos darbą iki 1938 metų. Tais metais buvo iškelta į Kauną.

Ypač šakota ir didelė sukaktuvininės veikla pasirodo Marijampolės gimnazijoje. Jai teko dėstyti ir kūno kultūrą, ji viena iš pirmųjų pradėjo organizuoti sporto šventes. Tų švenčių pasisekimas buvo labai didelis. Gimnazijos aikštėje svečiai netilpdavo. Tačiau, kas svarbiausia, ji pradėjo ieškoti liaudies šokių giminėse Vilkaviškio valsčiaus apylinkėse, vėliau ir kitur, juos atnešdama į gimnaziją. Suorganizavo tautinių šokių didelę grupę ir paruošė pasirodymui Kauno stadione. Bijau tarti: ar ne 1936 metais Kauno stadione parodyti šokiai nustebino ne tik publiką, bet vyriausybės atstovus.

Čia ir glūdi tautinių šokių, kuriuos dabar šokame ir reprezentuojamės svetimtaučių tarpe, pradžia.

Dėl to nesistebėkime, kad pirmoji tautinių šokių atgaivintoja šiandien kai kada daro priekaištų, jei šokiai iškraipomi, ar į juos įnešama svetimi elementai.

Kurie gyvenome Nepriklausomoje Lietuvoje, prisimename, kad kanadiškis pulkininkas Grand Suttie, didelis Lietuvos ir lietuvių draugas, buvo paskyręs pereinamąją taurę gimnazijų sporto varžyboms. Prie tų varžybų būdavo atskiri pasirodymai. Juose Marijampolės R. Jono mergaičių gimnazija lai-

mėjo pirmąją vietą už tautinius šokius. O 1937 metais gimnazija laimėjo varžybose pulk. Grand Suttie taurę.

Jubiliatė, dirbdama Marijampolės gimnazijoje, išleido ir savo pirmąjį poezijos rinkinį "Su Baltu Nuometu".

Neturėtume pamiršti, kad Vaičiūnienės pradėti tautiniai šokiai buvo įvesti visose gimnazijose.

Nuo 1938 m. iki pasitraukimo iš tėvynės sukaktuvininė dirbo mokytojos darbą Kauno 6-je gimnazijoje, vėliau — 10-toje, dėstydama lietuvių kalbą ir kūno kultūrą.

Neužmirštinas sukaktuvininės pastatymas dar Marijampolėje pasakos "Eglė žalčių Karalienė". Žodžiai ir režisūra buvo taip pat jos pačios. Gi jos parašytos "Lietuviškos Vestuvės" buvo parodytos Kaune Karininkų Ramovėje, vaidinant karininkų šeimų nariams.

Vaičiūnienė, kaip ir daugelis kitų lietuvių, pasirinko varganą tremtinio dalią. Mes ją matėme Wuerzburgo, Schweinfurto ir Hanau lietuvių gimnazijose mokytojų eilėse. Schweinfurte likus tik dirbantiesiems, uždarius gimnaziją, sukaktuvininė neužmiršo mokytojo kelio ir dirbo pradžios mokykloje. Jai jaunimas ir jo auklėjimas lietuviškoje dvasioje buvo ir pasiliks iki karsto lentos.

Nepriklausomos Lietuvos laikais sukaktuvininė daug rašė į Amerikos lietuvių laikraščius. Jos skelbti eilėraščiai "Moterų Dirvoje" ir "Vytyje" sudarytų didelį jos poezijos rinkinį.

Kodėl ji rašė? Ar jai neužteko Lietuvos spaudos? Atsakymą, tur būt, rasime tokį: jai rūpėjo lietuviškoji spauda ne tik savame krašte, bet ir svetur.

Tremtyje, Wuerzburge, pasirodė jos antrasis eilėraščių rinkinys "Skeveldros", rašytas savo krašto pasiūlgimo dvasioje. Girdėjome Maironio šauksmą, o "Skeveldrose" pajutome kito poeto šauksmą. Šaukė Brazdžionis, šaukė kiti poetai. Vaičiūnienė šaukė savaip.

Dar Marijampolėje Vaičiūnienė pradėjo dirbti su skautėmis. Jos įkurtas pirmas skautėčių tuntas. Marijampolėje jai buvo įteiktas Lelijos ordinas. Tremtyje jai teko didelis ir atsakomingas darbas. Ji buvo išrinkta Skautėčių Sesių Vyriausia Skautininke. Pačiais sunkiausiais laikais išvedė skautes iš tremties ir atvedė iki šio krašto. Dėl to ji apdovanota aukščiausiu Geležinio Vilko ordinu.

Emigracijoje pasirodė sukaktuvininės du poezijos rinkiniai: "Žvaigždėtos Naktys" ir "Ant Aukuro Laiptų", abu rašyti pa-

(Nukelta į 2 psl.)

J. VAIČIŪNIENĖ

MIRTIES VIDUDIENIS

Pirmi gaidžiai pragydo — mes miegojome.
Antri gaidžiai giedojo — mes miegojome.
Treti gaidžiai aptilo — mes miegojome.

Rytas šaukė pusryčių — mes miegojome.
Šešėlis siūlės perzengiamas — mes miegojome.
Saulės laikrodžiai skaitė dvyliką — mes miegojome.

Skelbė pavojų sirenos — mes pabudome
Užlėkė lėktuvai ant rezidencijų — mes pasimetėme.
Puolėme gelbėti vaikus... Buvo per vėlu.

Kad mūs nebėra, mes nežinosime.
Ir kam mums žinoti. Kas buvo ir ko nebuvo?!
Žinos tie, kad mūs nebėra, kurie norėjo būti.

Mes būti nenorim, mes nepajėgiam būti.
Tai slenkame šešėliu atviri pagal dienos laiką —
Ilgėsiu ar trumpėsiu ir susiliejam su juo.

BALTASIS SAPNAS

Nuo speigios baltumos ir graudu, ir gerai
Be spalvų ir be grįžtančio aido...
Susikaupę sidabro lankoj vakarai
Ir žvaigždės pusnyuose braido.

Neprišaukt, kad iškiltų oazė žalia
Neišmelst, kad mirażas apgautų,
Sušmigotų kryžmais kas lankscia vytele
Mezginiais nusidriekusių skliautų.

Nors šešėliu praslinktų žvėris ar žmogus,
Nors krūmokšniai gaisu suplezdentų:
Jie lyg briedžiai baltai nusidažę ragus,
Kad nerastum žymės jokių metų.

Ir tave kas apsiaučia lyg vėlę baltai,
Briliantų žeručiais apsaugsto,
Pakylėja lengvai pažiūrėti iš aukštai
Į knygas be raidžių ir be rašto, —

Ar nevysto laisvų vandenynų kur nors
Pakraščiais violetinė juosta,
Gal kur smelkiasi miško ruoželis kitoks —
Apšarmoję blakstienos pajuosta...

Gal kas pėdsakus naktį paliko... Tikrus
Ant šalpusnių, ant diemedžių, mirtų...
Gal šaukdamas veržias šaltinis vikrus,
Kad sapnas baltasis subirtų...

PRAGARAS

Kiek tamsios akys per įskeltą prizmę mato,
Su Dante reiktų sukryžiuot rankas — išties!
Ant piršto briliantas degančio karato —
Mėnulio lankas išdildžios Virgilijaus nakties.

Kai jis ant abejingai rūstaus laiko krašto
Istoriją atskleidžia pavergtų keliais,
Iš jo atvožtų knygų aiškaus trumpo rašto
Išskaitome, kad sustabdytas laikas nepraeis.

Sugrįžta aidas — argi nekaltųjų kaltės —
Dar neišpirko Pravėniškių kankiniai!?
Ar kas juos sukviatė prie dangiškos pašvaistės
Ir buvo teisingumo rankos paliesti kilniai, —

Kai rytmečio gaisais užsidega jų turtas,
O vakarais kelevių lydinčia žvaigžde. —
Jei pragaras už nusikaltimus sukurtas,
Praeisim pro didžiųjų sostus devintam rate.

Eilėraščiai paimti iš naujo rinkinio "Teisk mane, Tauta".

PR. ALŠENAS

JAUNIMO PROBLEMA

SOVIETINĖJ LIETUVIŲ LITERATŪROJ

Visuose kraštuose ir tų kraštų literatūroje nesvetima jaunimo problema, todėl yra nesvetima, dargi, pasakytume, daug ryškesnė, negu kitur, ir sovietinėje lietuvių literatūroje. Kodėl taip yra — nesunku atspėti: pavergtos Lietuvos jaunimas — turi prieš akis daug „užgintų vaisių“, kuriais nuolat nori pasiskoni.

Taigi, tenai jaunimo problema dar praplėtėja. Prie visų kitų rūpesčių su jaunimu, tenai dar prisideda ir politinis aspektas, prisideda nepr. Lietuvos laisvės metų ilgesys, nors, bent didžiųjų, nūdienio Lietuvos jaunimo neišgyventas, bet atspėjamas, įsivaizduojamas.

Lietuvos jaunimas, kaip ir visur kitur pasaulyje, yra labai vitalus, gyvas, nujėgiantis, ryžtingai beiškąs naujų kelių ir besistengias įžvelgti daug toliau, negu šio mečo krašto prispaudė-jia jam leidžia. O tie apribojimai ir uždaramas — jaunimą dar daugiau masina siekti „uždrausto vaisiaus“, domėtis visu tuo, kas dedasi ir kas vyksta plačiam pasaulyje, kitapus geležinės uždangos. Lietuvių jaunimui, kaip ir visur kitur nūdieniam pasaulyje, anaipol, nėra svetimos „beatles“ stiliaus plaukų šukuosenos, „dekadentiška“ ir „Menu“1).

Matome, koks tai didelis noras tų trijų, buv. nepr. valstybių,

viso šitų, žinoma, ir visa tai, kas pasiekta seniau, dar nepriklausomoj Lietuvoj, ar siekiama dabar — nekomunistiniam pasaulyje.

Kaip visų nekomunistinių kraštų vyriausybės ir jaunimo aklėjimo sluoksniams, taip ir raudonajam Lietuvos režimui jaunimo aklėjimas (žinoma, pagal savo kurpalį) labai rūpi. Pvz. Taline, Rygoj ir Vilniuje, šalia suaugusiems skirtos spaudos, dar nuo Stalino laikų, tebeišcina po vieną dienraštį specialiai komunistiniam jaunimui ir po vieną mėnesinį žurnalą sovietinės ideologijos ir filosofijos klausimais. Šitokie trys periodiniai leidiniai spausdinami kiekvieno krašto tautine kalba ir paraleliai tiems patiems reikalams tokio pat pobūdžio trys laikraščiai kiekviename krašte leidžiami rusiškai. Literatūros ir meno laikraščiai Pabaltijo tautose taip pat standartizuoti. Kiekviename jų spausdinamas vienas mėnesinis žurnalas (lietuviškai jis vadinasi „Pergalė“) ir vienas savaitraštis atitinkama tautine kalba. Jų ne tik pobūdis ir kainos tie patys, bet savaitraščiai turi net tokį pat vardą, būtent, Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoj jis vadintas „Literatūra ir Menu“1).

Matome, koks tai didelis noras tų trijų, buv. nepr. valstybių,

J. VAICIONIENĖ

PRIE NEMUNO

Suvilgius kaktą tavo vandeniū užrūstintu,
Pakrantės molio uždedu ant degančios žaizdos.
Tamsių akių gelmės ir veido mintį suprantu —
Ir kalbą išdaigingo melo surakintos valandos.

Čia naktimis mano didi tauta susirenka...
Ateina miestai kaliniai ir nukankintais vedini.
Žaliuose aukuruos pati užsidega jų atnešta auka —
Naujieji šimtmečiai joje išnyksta, keliasi seni...

Ateina motinos vaikų pirmgimių krikštyti.
Kryžiuojamas vanduo kartoja — būsi karžygys.
Jie augs laisvi, plieninėm juostom vystyti,
Teisingų metraščių šventas knygas rašys.

Giliam nakties tvane paklaust paklaust norėčiau aš:
O Nemune, ar nepažįsti grįžusios manęs klaičiam
Ar nevertingo mano kelio dulkių liekanas [sapne?]
Tarp negyvų paminklų nesurinks didi žinia.

triotinėmis temomis, tačiau abiejuose matyti naujų kelių ir formų ieškojimas. Tą palikti tenka literatūros kritikams. Dabar paruoštas rinkinys „Teisk Mane, Tauta“ ir dar du likę rinkiniai iš Lietuvos laikų.

Kada atvedėme sukaktuvininę į šį kraštą, staptelėsime prie jos rūpesčių lietuviybės išlikimo problemas sprendžiant. Šimtai straipsnių šio krašto laikraščiuose, ypač daug „Naujienose“, atveria jos norą, kovoti su negerovėmis ir ieškoti kelių, toms negerovėms išvengti. Jos straipsniai, rašyti Lietuvių Bendruomenės, Vasario 16 gimnazijos ir kitas gyvybiškai svarbias lietuviybės funkcijas liečiant, parodė daug širdies ir sielos. Vieni gal suprato, kiti — ne. Nes ji dra-

siai eina savo keliu, neieškodama nei draugų, nei priešų, bet ir vienus ir kitus užtikdama.

O jos tikslas aiškus: lietuviško jaunimo ateitis, tikrų lietuviškų tradicijų išlikimas, nepripažinimas Lietuvos okupacijos ir nėjimas į sąlytį su pavergėju ar jo atstovais. Per savo 70-ies metų gyvenimo laikotarpį ji niekad neišėjo iš savo nusistatymo. Jos mokiniai tuo didžiujamės. Mėginisime sekti tuo šviesiu pavyzdžiu. Linkėtina, kad ir ateinančių dešimtmetį jos jėgos nepalūžtų.

Jos credo gali būti nusakomas pačios rašyto sakiniu: aš nevadovauju tautai, bet su ja einu.

Marijampolietis

jaunimą suniveliuoti, sulyginti tarpusavy ir suversti į bendrą sovietinį katilą, kuriame, deja, sriuba verda, toli gražu, nepirmarūšė.

Jaunimo problemos sprendimo reikalas visoj Sovietijoje yra labai aktualus, savaime aišku, jis toks yra ir susovietintoj Lietuvoj, tik jis tenai sprendžiamas labai atsargiai, gudriai ir rafinuotai, stengiamasi, kad tai nepamatytų, nenujaustų ir nesuprastų, o jeigu ir suprastų, kad tuo mažiau, laisvasis pasaulis, tuo labiau, tos Lietuvos „atplaišos“ — pabėgėliai į laisvąjį pasaulį Lietuvos intelektualai: mokslininkai, rašytojai, žurnalistai ir kt., kurie Sovietijos „bosams“ ir labai atsargiai elgiantis, gana daug nemalonumų jiems pridaro svetur. Taigi, labai klysta tie, kurie galvoja, jog raudoniešiams — nesvarbu, ką apie juos galvoja užsienis, arba ką kalba ir rašo apie sovietinę Lietuvą lietuviai pabėgėliai.

Atsargumo dėliai, sovietinėje literatūroje net neleidžiama šiai problemai per daug ryškiai atsispindėti, tuo labiau — tiems atspindžiams į užsienį pasklysti. Tačiau, ne be to, kad ypač po Stalino mirties pasireiškusio vadinamo šio kio tokio atoslūgio, nebūtų šioji problema išryškėjusi ir ne vien tik praktiskajam gyvenime — natūroje, bet ir literatūrinės kūrybos puslapiuose.

Tenai atsirasta vieno kito, ypač iš jaunųjų rašytojų, kurie surizikavo ir savo rašytiniuose kūriniuose ryškiau atskleidė sovietinę tikrovę. Iš tokių paminėtini jaunuolis Anielius Markevičius, vos papūtus laisvesniam vėjui išspausdinęs novelę „Padaigos mirtis“, kurioje pavaižduojama, kaip vienas komunistas miršta širdies smūgiu, sutikęs grįžusį iš Sibiro asmenį, kurį jis nekaltai įskundė. Tą novelę labai gerai įvertino Amerikos lietuvių spauda ir to, žinoma, užteko, kad Markevičius bent porai metų nutiltų. Po tokios pertraukos — jis vėl parašė gerą apysaką vaikams „Šūvis miške“. 2).

Dar gal ryškesniu pavyzdžiu tektų laikyti Lietuvoj gyvenanti jauną rašytoją Vytautą Rimkevičių, jaunimo problemą labai ryškiais spalvomis iškėlusį parašytam savo romane „Studentai“. Romanas lieté labai didelę dalį kūrinių personažų — studentų, stipriai abejojančių komunizmo gerumu ir, iš viso, bent kokia jo verte. Todėl buvo laiku susigriežta ir romanas sulaikytas nors nuo pasiskleidimo užsienyje. Dalis jo egzempliorių, vis dėlto atklydo į Š. Amerikos žemyną — JAV-bes, Kanadą, o kai kurie laikraščiai — jį perspausdino savo atkarpose (pvz. montreališkė „Nepr. Lietuva“). Romane labai ryškiai rašoma apie pasirusimus ir demonstracijas kapinėse (Ven grijos sukilimo metu), rašoma, pvz., kaip studentas, pasislėpęs, skaito „žiurkių apgraužtą šapoką“ (atseit, A. Šapokos redaguota istorija), kaip kitas studentas gavęs muštį, pasiėmęs skaityti Aisčio poeziją ir t. t. 3).

Iš viso čia kalbamame romane, vietomis tiesioginiai, kitur

— prielaidomis parašyta labai daug teisybės ir išryškinta jaunimo problema, kelianti daug rūpesčių raudonajam režimui.

Dėl tos tad priežasties romanas „Studentai“ nebuvo krašte standartinių recenzentų palankiai sutiktas ir priimtas, nors nebuvo ir uždraustas pardavinėti ir platinti, išskyrus uždraudimą jį išsiųsti užsienin. Mat, kas galima dramblui, to negalima asilui. Pvz., mes, užsieny gyvenantieji, galime „džiaugtis ir gėrėtis“ (netgi veltui) svetur platinamu „Tėvynės Balsu“, kai tuo tarpu pavergtoj Lietuvoj — to laikraščelio niekas nėra matęs ir nežino, kad toks spaudos organas ir yra laidžiamas...

Savaime aišku, „Studentų“ autoriui V. Rimkevičiui teko būti išbartam ir išklaudyti daug priekaištų, bet gerai, kad dar tik taip pasibaigė.

Praeities laikų prisiminimo masalas, toli gražu, dar nesibaigia čia paminėtų dviejų jaunų rašytojų kūriniams. Tos praeities, — daug kas ilgisi ir ne tik jauni, bet ir seni. To siekia ne tik rašytojai, bet ir dailininkai. Taigi, siekimų kurti laisvai galima pastebėti visokio amžiaus asmenyse, neišskiriant nė pačių jaunųjų, kurie tebėra rašytojų kandidatai. Jų užpildomam „Jaunųjų Metraščiui“ 1957 m. kaip tik buvo prikišamas nutolimas nuo socialinių temų ir nukrypimas į asmeninius motyvus. Apie tai J. Lankutis rašė: „Atrodo keistos kai kurių jaunųjų pastangos atrasti „naujas poezijos žemes“, užsidarant siaurame savo asmeninių išgyvenimų pasaulyje, izoliuotame nuo išorinio pasaulio, nuo mūsų epochos dvasios. Kai kurie neprityrę autoriai tikisi atradę naujas temas pesimistiniuose dūsavimuose, nuo realaus gyvenimo atitrūkusiose svajonėse. Tokie „novatoriškumo“ bandymai bematant išryškėjo kaip beviltiškas epigonizmas, seniai jau mūsų dekadentinėje poezijoje išdainuotų motyvų atkartojimas“.

Tuos žodžius išvertus į normalią kalbą, matyti, kad jaunųjų lietuvių poetų ir rašytojų tarpe yra aiškus bodėimasis tuo oficialiuoju socialistiniu realizmu, už kurio surogatus dar ir brangiai mokama. 4).

J. Lankutis, žinomas ir, reikėtų pasakyti, gana geras sovietinėje Lietuvoj kūrinių recenzentas ir kritikas, žino ką kalba ir rašo. Ir jis rašo, be abejonės, dar ir oficialaus režimo mintimis ir nuotakomis remdamasis. Vadinasi, susovietintoj Lietuvoj tendencijos žiūrėti atgalin — į okupantų sutryptą ir sunaikintą nepriklausomybės dvidešimtmetį, kaip buvo, taip ir tebėra, gyvos. Jos ir pasiliks tokios, nežiūrint, kaip raudonieji okupantai lietuvių jaunimą šviestų ir mokintų „nesileisti į beviltišką epigonizmą“.

Antras išryškėjęs dalykas — tai lietuviškos šviesuomenės prisirišimas prie laisvos Lietuvos kultūrinių tradicijų. Tai paliudija Vilniaus universiteto lietuvių literatūros katedra, kurios docentai daugiausia dėmesio skiria ne sovietinei literatūrai. (Nukelta į 3 psl.)

ALGIRDAS GUSTAITIS

"Aukso žąsis" ir "Antras kaimas" Los Angeleje

Žiūrovo pasisakymas

Esame liudininkai iki šiol lietuviuose neturėtos reklamos, garsinimosi iki pažaliavimo, laurų pynės ant nesamo fanfarų bokšto, laikraščiuose savigarsinimosi, didžiavimosi... prieš filmo pasirodymą! Tikrai žąsiškai. Tebūnie auksiškai žąsiškai.

Uždara "Aukso žąsis" premjera spaudos atstovams Los Angeleje. Parinktiems spaudos atstovams, kad gerai parašytų prieš filmo rodymą, kad gerai įvertintų. Ir tikrai, skaitėme jų pasisakymus. Jų — iki šiol nerašiusių, nevertinusių filminių darinių.

Viešas Birutės Pukelevičiūtės "Aukso žąsis" filminis seansas šv. Kazimiero parapijos salėje. Biletai brangūs. Iki šiol filminė reklama buvo svaiginančiai žavi. Žmonių pilna salė.

Salia manęs sėdi latvių rašytojas, filmų kritikas, latvių spaudos atstovas Hollywood'e Anslavs Eglītis. Ir dar kitas latvis. Su jais idomu pasikalbėti filminėmis temomis, ne tik literatūrinėmis. Latviai jį prašo parašyti veikalą latvių tremtinių filmui. Klausia apie lietuvių filmuotojų pajėgumą, kas rašė "Aukso žąsį", kas filmavo, įgarsino, paruošė kostiumus, grįmavo. Ką patarčiau lietuvių bendravimui su latviais, jiems gaminant filmą?

Pokalbįs nutraukia pradėtas rodyti filmas. Eglītis prašo kai ką išversti. Bandau sulėtinti, prašau palaukti. Jis vėl: "Aple ką jie kalba?"

Reklaminiuose rašiniuose skaičiau, kad esą, nukopijuota, perdirbta viena Brolių Grimų pasaka. Bandau sakyti, kiek suprantu iš paveikslų.

— Ar negalite išversti sakinio ar dviejų?

— Palaukite, kažkaip sunku suprasti, — prispirtas teisiuosi.

— Apie ką jie kalba? Koks iksiolinis turinys? — vėl klausia.

Teisinu, kad čia meniškai pokalbiai, sunkoki greitomis išversti. Aš gi pradėdau nerimauti, nes vis dar negaliu suprasti apie ką auksižąsininkai šneka. Paskirus žodžius sugaudau. Kolegoms latviams teisinu kiek įmanydamas, bandau nupasakoti pagal matomus vaizdus.

— Ar jūs suprantate, ką jie kalba? — kiek šyptelėjęs pastebėjo Eglītis. — Sakykite atvirai. Žinau, jūs lietuvis entuziastas, ginate visokius lietuviškus reikalus. Juo labiau filmo, kurio gyvensnis pajudinimas dėga jummyse jau ne vieneri metai.

Tur būt, išraudaų. Salėje tamsoka, jis nežiūrės.

Apgailėstaudamas prisipažįstu, kad ne viską suprantu. Taip, mažesnę dalį sugaudau. O, no, no, kai ką suprantu, tik ne viską. Gal kad per daug žmonių, gal per daug aplinkinio triukšmo...

— Latviai tuoj išėjo. Po kelioli-

kos minučių A. Eglītis grįžo. Pasiteiravo turinio. Ir vėl prašė išversti. Šį kartą jau buvo įmanoma, — gal didesnę pusę supratau. Eglītis atsisveikino, išėjo. "Aukso žąsis tebuvo trečdaliu sumirgėjusi. Prieš seansą sako manęs parašyti latvių spaudai.

Tebūnie mokomasi

Neslepiamu džiaugsmu sveikinu B. Pukelevičiūtę ir visus jos gausius bendradarbius, įstengusius pagaminti spalvotą, garsinį lietuvišką filmą. Geriausios sėkmės ateityje, nepalūžimo pradėtame filminiame kelyje!

Be minėtų, yra daugiau teigiamųjų: gražūs kostiumai, dekoracijos. Sauni režisūra, beveik ištiesai išlaikyta. Betgi toji režisūra geriau tiktų teatrui nei filmui. Vaidintojai davė kiek galėdami. Garbė jiems. Rankraštis, kiek nugirdau seanse, gana sklandus. Gal jis kur kas geresnis — reikėtų ištiesai girdėti ar skaityti.

Yra neigiamųjų ir jie gana sopulingi: Rankraštis kur kas per ilgas! Autorė - režisūrė, žūt-būt, norėjo sumušti kai kuriuos lietuviško filmo rekordus, nepamirštant filmo ilgumo. Veikalo ilgumas, kaip ir filmo ilgumas, neturi tampraus bendrumo su filmo gerumu. Nedvejojant: du-tris kart trumpintas rankraštis būtų davęs geresnį filmą.

Rankraštis, kas yra kur kas blogiau, nepritaikintas filmui.

Filmuotojai, režisūrė vos paviršutiniškai susipažinusi su filmavimo privalumais. Dovanokite, bet nežino kaip naudoti filmavimo aparatą įspūdingam "šūviui", vaizdai.

Pastarieji dalykai "Aukso žąsį" padaro beveik teatrinį veikalą. Tai didoka vadovės klaida. Tuo pačiu saiku matuojant būtų galima filmuoti beveik kiekvieną vaidinimą, matytą scenoje.

Režisūrinis silpnumas — per menkas šviesos panaudojimas. Beveik visur reikia dvigubai daugiau šviesos. Net tamsioms scenoms.

Kitas režisūrinis silpnumas — nevykęs įgarsinimas. Garsinį filmą privalu suprasti. Geresnių garsų išgauti nepavyksta, nes rodė pats garsų įgyvendintojas P. Jasiukonis. Prie garsinių silpnųjų priskirtinas per greitas kalbėjimas. Kad daugelyje vietų garsai nesutampa su veikėjų judesiais — jau būtų per didelis pageidavimas. Tos klaidos pasitaiko ir patyrusioms filmų studijoms.

Mano asmene nuomone — reikėjo statyti lietuviškos minties filmą. Mūsų tautosaka pinte nupinta puikiomis pasakomis, legendomis. Menkas pasigėrėjimas, kai autoriai pasirenka kompiliavimui svetimuosius. Argi lietuviškoji tematika jiems per prasta?

"Aukso žąsį" autorė taikė ir vaikams, ir suaugusiems. Iš tie-

JAUNIMO...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Ir studentai temas savo diplominiams darbams mieliau renka iš lietuviškos praeities, negu iš sovietinės dabarties. Pvz. 1957 m. iš 30 diplominių rašto darbų lietuvių literatūros temomis tik trys tebuvo sovietiniai.

Lietuvių šviesuomenė tiek aukštai tebevertina literatūros ir meno kūrinis, sukurtus laisvės metais, kad komunistai neiškenčia viešai dėl to nereagavę. 1957 m. E. Mieželaitis rašė: "Neįrodys jie mums, ištraukę iš lentynos seną, dulktą vakarykščios dienos poezijos tomelį, kad štai kur, atseit, tikroji poezija. Melas. Mūsų poezija kokybiškai geresnė, novatoriška, kilni poezija".

"Mes turim, nepaisant trūkumų, geros poezijos pavyzdžių. Mes turime tikrų, gerų, talentingų poetų".

Deja, šitokios komunistų reakcijos pavergtos Lietuvos skaitytojų neįtikina. Jie daug mieliau perka ir daug didesnius tiražus išperka senųjų kūrėjų raštų, jei kurie tik liedžiami iš-

sy, nei vieniems nėra pilnai priimtina: suaugusieji žiūri, norėdami palaikyti silpnų lietuviško filmo meną, jaunieji nesupranta, žiūri klausydami tėvų. Argi pasakos yra geroji literatūra, pramoga suaugusiems? Pasakos vaikams? Taip, bet prieš tikrąjį "taip", reikėtų nemaža pasikalbėti kas, kodėl.

Įsivadoje: džiugiamės nauju lietuvišku spalvotu filmu.

Antras kaimas džiugina

Gana tyliai, kukliai taip pat iš Čikagos į Los Angeles, taip pat pirmą kartą, atvyko satyrinis lietuvių teatras vardu Antrasis kaimas. Parsikvietė Los Angeles Lietuviai Akademikai Skautai.

Jauki salė. Raudonai uždengti staliukai. Gražūs indai, padėklai, puikus maistas. Ant kiekvieno staliuko gyvos gėlės vazelėse. Žavios Kalifornijos lietuviškos akademikos skautės patarnauja.

"Antrojo kaimo" dalyviai: Ramunė Jurkūnaitė, Regina Stravinskaitė, Rimas Vėžys, Romas Aninkevičius, Vytautas Demereckis, Romas Stakauskas. Režisūrai talkininkauja Levis Barauskas.

Programoje: Bum-bum, Montessori darželis, Finansininkas, Pitagoras, Pelenė, Čiurlionio galerija, Sodoma ir Gomora, Obuolys nuo kriaušės netoli nukrinta, Verbacija, Lapė ir vynuogės, Galileo, Kur yra dūmų, Humoro genėžė.

Po 15 minučių pertraukos: Gedimino sapnas, Birutės pagrobimas, Premjera ir šiokeidienis, Diogenas, Mieganti karalaitė, Juodosios piliulės, Motelis, Beau monde, "Neįprates, kaip esu, prie viešos kalbos", Krivulės klubas, Sifizus, Susirinkimas.

Dalykėliai nelygaus ilgumo, nuo poros minučių iki keliolikos min. Kiekvienas atskiras, nesusietas su buvaisiais.

Šios rūšies teatras lietuviuose

(Pabaiga 5 psl.)

leisti sovietinėj Lietuvoj, — Maironij, Krėvę, Donelaičių ir kt.

Gi ir pati raudonoji valdžia, pamačiusi, kad antirusiškos nuotikos Lietuvoje, toli gražu, nėra išnykusios, nežiūrint to, kad neseniai jie "džiaugsmingai atšventė" 25-rių metų "tarybinės Lietuvos" sukaktį, pradėjo stengtis truputį sušvelninti intelektualuose nors tų nuotaikų viešesnius pasireiškimus, versdami geruosius lietuvių rašytojų kūrinius į rusų kalbą. Taip buvo išversti ir išleisti Donelaičio "Metai", Putino "Altorių šešėly" ir kt.

Reikia manyti, kad ir po to — padėtis nepasikeitė arba mažai sušvelnėjo, kad A. Sniečkus, Lietuvos kompartijos suvažiavime, didesnę savo kalbos dalį paskyrė antirusiškos tendencijoms, tardamas, jog:

"Labai svarbu, kad kiekvienas darbo žmogus žinotų, jog tas, kas kursto prieš rusų tautą, kas norėtų atplėsti lietuvių tautą nuo rusų tautos, tas kasa duobę lietuvių tautai".

Be abejo, tai sena kalba, liudijanti, tarp kita ko, kad po Stalino mirties ir po jo kulto likvidavimo, niekas iš esmės pavergtoje Lietuvoje nepasikeitė. Tebuvo parodytas didesnis tautinės kultūros pripažinimas, leidžiant spausdinti, kad ir ne visus tautinio palikimo veikalus.6)

Savaime aišku, nepasikeitė susovietintoj Lietuvoj ir pavergto jaunimo problema. Ji buvo ir tebėra gana aštri ir, pasakytume, okupantui gana karšta.

Šaltiniai:

1. Dr. Jonas Grinius, "Literatūra ir menas okupuotoje Lietuvoje po Stalino mirties", "Aidai", 1959 m. vasario mėn. 49 psl.
2. Aloyzas Baronas, "Rašytojas vergijoje", "Į Laisvę", 1959 m. gruodis, 20 psl.
3. Ten pat.
4. Dr. Jonas Grinius, "Literatūra ir menas okupuotoje Lietuvoje po Stalino mirties", "Aidai", 1959 m. vasario mėn. 58 psl.
5. Ten pat.
6. Ten pat.

Zinomi dėl savo efektingo veikimo nuo 1906 metų

SVELNŲS LIUOSUJANTI VAISTAI SU MALONIŲ METU SKONIŲ.

PARTOLA

Prašykite jų bet kurioje vaistinėje ar "Drug Store" arba rašykite šiuo adresu:

PARTOLA PRODUCTS CO.
11815 So. Union Ave. Dept. L.
Chicago, Ill. 60628

RECEPTŲ SPECIALISTAI

J. ir J. PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR MAX FACTORS KOSMETIKA

ANGLIŠKI SVEIKINIMAI IR SVEIKINIMO KORTELES ĮVAIRIOM PROGOMS.

DANA kvepalai ir odekolonai. FABERGE kvepalai ir odekolonai įvairių rūšių.

Fanny May saldainiai.

2557 West 69th Street
TEL. PR 6-4363

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 12, 1966

VANDENS SPORTO PARODA, KURIOS KETURI NEMATYS...

500 rūšių sportinių motorlaivių paroda McCormick Place ir liūdnos rekolekcijos apie Force del Destino

Hubertas Pamataitis

Nuo praeito šeštadienio, kovo 5 d. iki ateinančio pirmadienio, kovo 14 d., McCormick Place Chicagoje vyksta 33-ji nacionalinė, tai yra visos Amerikos, 5 milijonų vertės valčių, motorlaivių, jachtų, kruiserių, jolių ir būrlaivių paroda, kurios tikslas dar labiau propaguoti, skatinti ir drąsinti vandens sportą didžiajame, gražiajame, savajame Michigano ežere. Yra išstatyta apie 500 įvairiausių rūšių, dydžio, konstrukcijos, planavimo ir pagerinimų pavyzdžių, sugautų net iš tolimosios Aliaskos, taip pat penkioms Kanados provincijoms su savo vandens sporto naujenybėmis dalyvaujant.

Kristupas Pamataitis

Retai teko matyti tokį susidomėjimą sporto priemonių paroda, kaip ši vandens laivų, laivelų ir t. p. paroda. Tik automobilių parodoje buvo daugiau lankytojų. Didžiojoje halėje telpa daugiau 10,000 žmonių, po tiek jų kasdien čia atvažiuoja. Kiek jų tarpe atvyksta lietuvių? Kas gali pastebėti paskirus lašelius jūroje... O tačiau, didžiojoje vandens sporto tragedijoje Michigano jūroje praeitą rudenį, rugsėjo 25 dieną lietuvių auka buvo triskart didesnė už amerikiečių auka, kai keturiems jauniems vyrams studentams išplaukus iš Burnham uosto Chicagoje skersai ežero kampą į Michigan City, tik po kelių dienų nulaužtu stiebu apversta valtis be jokio gyvo žmogaus buvo išmesta į krantą ties St. Joseph, Mich... Ten buvo trys jauni, gabūs akademikai lietuviai, du broliai dyviniai Hubertas ir Kristupas Pamataičiai ir Zenonas Staniulis, su ketvirtuoju studentu — to būrlaivio savininku amerikiečiu.

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 12, 1966

Šiomis dienomis jie McCormick Place jaustųsi kaip pasakų girioje, stebėdami žavingas vandenimis žuvėdros greičiu skristi priemones ir, gal būt, planuotų kaip vieną tokį ar kitą sau įsigyti. Greit vandens sportui, būriavimui ir jachtavimui prasidėjus, lazurinio grožio Michigano vandenų paviršių raižys šimtų šimtai vitokausių plaukiojimo priemonių, nuo kurių motorų urzgimo ir žuvys ežere apkurs. Tik joks džiugaujančių, klykaujančių jaunuolių sportininkų triukšmas nebeprikels giliai toli ežero dugno amžiname patale miegančių keturių jaunų likimo draugų, kurių trys lietuviai, o du net tikrieji broliai ir vieninteliai vaikai Henriko ir Helenos Pamataičių, prieš visokią logiką ir proto argumentaciją, širdies gelmėje tebelaukiančių stebuklo...

Užsičiaupė lūpos meilės žodžiams žuvus,

Akys nebeverkia ašaroms išdžiūvus...

Skaudžiai prisiminė kažkurios ilgėsio dainos posmas, aplankius gedaujančių tėvų siratėjančius namus Troy Avenue, Chicagoje. Iš kokios mistiškos versmės gali žmogus semtis stiprybės, tokios niūriai beviltingos padėties akivaizdoje? Apropodineja ir su didele meile paėmę atgal į tą pačią vietą padeda kiekvieną savo vaikų daiktėlį, paliktą kaip buvo jų kambariuose tą fatališką dieną prieš išplaukiant tik savaitgaliui į Michigan City, tiesiu vandens keliu mažiau nei 50 mylių...

Vanduo yra gyvybės lopšys, kaip mums aiškina mūsų mokslas, bet yra ir mūsų gyvybės veidrodis. Čia jis lyg skaisčiausioji šešiolikinė šviti, džiaugsmu spinduliuoja ir širdį žavi saulėkaitoje atskleistą savo grožybę; čia jis kaprizo pagautas staiga apsiniaukia, ir vargas tam — kaltam ar nekaltam — kas jo aistringam sukilimui po tako pasitaiko.

Parodos proga sudarytuose "Dešimts Prsakymų", kaip elgtis su motoriniu ar žėgliniu laiveliu vandenų platybėse, punktas 8 įstrigo akin ir širdin:

8. Nepaisyk blogo oro perspėjimų. (Staičios audros pagautas gali netekti savo sulaužyto laivelio ir visų savo bendrakeleivių. Mažų mažiausia visi bus peršlapę ir turėję linksną išgastį. "Boatnuskis (taip pavadinti neatsargūs būriuotojai) niekuomet nesilaiko išmintingo atsargumo, bet yra neraliuoti individualistai, kurie nieko nesibijo — net prarasti savo gyvybę"...

Deja, deja, tas 10 punktų dekalogas yra pavėluoti keturiems jaunuoliams. Šiandien Michigano ežeras, lyg krokodilas keturis jaunikačius prarijęs, vieną dieną patenkintas klakso saulės spinduliais užbertas, kitą dieną kurtinančiai rėkdamas

naujų sau aukų ieško. Bet keturi jaunuoliai jau pusė metų guli Michigano viduriuose, ir jų nepasiekia nei saulėkaita, nei audros, nei maldos, nei motinų ašaros. Ar keturi jaunikačiai aname pasaulyje susisieks, kaip jų tėvai ir motinos susisieks šiame pasaulyje, tatau sužinosime (gal būt) kai ten patys nueisime. Bet sunku susivaldyti neaprasakojus iš daugelio užuojautų sekantį laiškėlį iš 1965 metų spalio 25 dienos:

"Mūsų brangūs ponai Pamataičiai,

Nė nebandom ieškoti Jums raminančio žodžio, nes ir sau jo niekad nesuradom. Tik norim pareikšti, kad mūsų mintys ir sukruvintos širdys visuomet su Jumis ir nepakeliamas skausmas dar padidėjo.

Mūsų A. a. Arvydas tikrai nepasidžiaugė sulaukęs, nors ir tokių artimų, tokių pat narsių, pilnų gyvenimo savo draugų.

Raskite susiramino ir paguodos tame, kad Jūs esate tokių puikių vyrų tėvai.

Dieve, palengvink kančias!

Tragiškai žuvusio Arvydo Rimo Tėvai Čikaga, 1965. 10. 25.

Šį kovo mėnesį Hubertas ir Kristupas būtų buvę 24 metų jauni vyrai, — ir tikriausiai tokie šiandien yra Neptūno karalystėje švėsdami savo bendrą gimtadienį. Tėvai rengiasi keliauti bent į tą paežerės vietą, kur buvo rastas apviręs jų laivelis, ir Michigano ežerui nuvežti metinę auką — gyvų gėlių vainiką...

Ir skausmas turi savo laips-

nius, sako Huberto ir Kristupo motina. Kaip laimingi tie tėvai, kurių vaikai guli šventoje žemėje palaidoti ir gali kada nori juos aplankyti. Deja, Michigano ežeras toks milžiniškas, kad negaliu jo platybėje nusiklausyti, iš kurios šalies bangelės plaukia, patylomis burbuliuodamos apie joms vienoms težinomą višame pasaulyje brangiausią kapą...

Ar iš tos šalies, kur saulėlė teka,
Ar iš tos šalies, kur vėjelis pučia...

J. Pr.

Balstogės Mokslo Draugija išleido Lietuvos mylėtojų (1883-1963) dedikuotą veikalą "Litewski ruch narodowo-kulturny w XIX wieku" (Lietuvių tautinis-kultūrinis sąjūdis XIX šimtmečiu). Autorius Jerzy Ochmanski. Turinys: Lietuvos tautinio atgimimo istoriografija, Feodalinių laikų lietuvių tautos sudėtis XVI-XIX a., Lietuvių tautos atgimimo pradininkai bajorai nuo XVI a. pabaigos iki 1863 metų, 1864-82 m. tautinio atgimimo sąjūdžio priežastys ir pradžia, Lietuvos mylėtojai (1883-1890), iš lenkų-lietuvių santykių Aušros laikotarpio. Yra santrauka lietuvių kalba. (ELTA)

SKAITYK KASDIEN
NAUJIENAS
IR TENYK SKILTIS

Lietuviai taipgi perka ir parduoda
ir progas sužino tikrai per

NAUJIENAS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

IŠVAKARĖSE 36 VEIKLOS METŲ JUBILIEJAUS

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

Seniausiai ir viena iš pirmiausiai įsteigta siuntinių siuntimo firma visose Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir turinti tarptautinę sutartį su VNESPUSYLTORG įstaiga siūsti siuntinius į įvairius U.S.S.R. vietoje.

Mes norime atkreipti dėmesį savo klientų ir kitų, kurie yra suinteresuoti siuntinių siuntimu, į labai didelį pasirinkimą turimų prekių bei įvairių gaminių mūsų pagrindinėje įstaigoje ar jos skyriuose.

SPECIALIAI SUMAZINTOS KAINOS JUBILIEJAUS PROGA

Garantuojamas greitas ir saugus siuntinių pristatymas jūsų giminiams bei artimiesiems įvairiose U.S.S.R. vietovėse. Saugumas garantuojamas visais atžvilgiais. Garantuojame, kad gavėjui nereikės jokių papildomų mokesčių mokėti. Tuojau pasiūciame oficialų kvitą už paštą gautus siuntinius. Vėliau gausite kvitą su gavėjo parašu. Siuntiniai gauti paštu išsiunčiami 24 valandų laikotarpy.

Teiraukitės siuntinių reikalais mūsų įstaigoje ir prašykite katalogų.

CENTRINĖ ĮSTAIGA:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET

Philadelphia, Pa. 19106

Phone 215 - WA 5-3455

ĮSTAIGOS SKYRIUS NEW YORKE:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

220 PARK AVENUE — Corner 18th Street

New York, N. Y. 10003 — Phone 212 - 982-8410

Kreipkitės į mūsų įstaigos skyrius, kurie yra visuose dideliuose Jungtinių Amerikos Valstybių miestuose.

"AUKSO ŽASIS"

(Atkelta iš 3 psl.)

naujas. Panašumo bus turėjęs Nepriklausomybės pradžioje Kaune (Lietuvoje) veikęs Vilkolakis. Pastarąjį gyvai prisimenantieji turėtų juodu palyginti.

Kaip ir paprastai teatruose, esmę sudaro du dalykai: rankraštis ir vaidyba. "Antro kaimo" rankraščių didžiama — gera, ar pasigėrėtinai, pavydėtinai gera. Jų autorius — tuo tarpu nežinomas, taigi pats "Antras kaimas". Vaidyba visų gera. Vienų geresnė, aišku. Pavardėmis gal sekančiu vaidinimu aptarsime. Sakoma, du svarbūs jų aktoriai neatvyko. Gaila.

Humoristiniams, juokų, satyros, šaržo ar panašiai šaukiamam teatriniam branduoliui, koksai yra "Antrasis kaimas", labai svarbu tinkamas minties perdavimas. Įprastoji teatrinė vaidyba čia netinka ir netiktų. Žiūrovai tatau greit sugauna, persiima, supranta. Užsimezga ryšys. Los Angelėje tasai ryšys buvo nepaprastai puikus, gal iki tol nei jokia teatrinė grupė to nebuvo įstengusi atsiekti. Žiūrovai ne tik sekė, užsimiršo, bet įsijungė. Jų paskutiniame vaidelyje "Susirinkimas" net du kart žiūrovai įsijungė iš salės pastabomis, kurių viena buvo taikli, sukėlusį gyvo smagumo, nei kiek nesumaišiusi antrakaimiečių, momentaliai įsijungusių į išpastabos išplaukusį šūksnį, tęsusių pasigėrėtiną "Susirinkimą".

Kai kieno anksčiau rašyta, kad, esą, "Antrasis kaimas" piktaip pajaukia mūsų veikėjus, garbingas organizacijos. Manau, kad tai neturi jokio pagrindo ir tėra tik baideklis. Tautai reikia priminimų iš linksmosios pusės. Reikia ir kritikos. Tik lepsiškai ir diktatoriai bijosi juokelių.

Sveikintinas "Antro kaimo" lengvas posūkis link iki šiol brezentais dangstyto sekso, tarsi apie tai niekas nieko nežinotų, tarsi mes visi į šią žemę atnešti grynakraujų, ilgakojų, ilgasnapių gandrų. Nereikia bijotis paliesti sekso literatūroje, teatre. Mene be jokio pykčio gėrimasi nuogų moterų paveikslais, bet literatūroje, teatre daugelis tebesibijo prasižioti apie liemenį, senų senobiškiausiai bijosi suminėti kojas, neduok vėpūti aukščiau kelių. Tokiu bališku supelėjimu tarsi grįžtama į auksinio varpelio, medinio arklio, balanės laikus. Palikime negrįžtančią praeitį praeityje.

"Antrasis kaimas" yra meninis vienetas. Naujas, įdomus, gyvas, sveikintinas, laukiamas. Jie turėtų saugoti savo rankraščius. Rinkti ne tik gerus, bet ir blogus pasisakymus. Svarbiausia — nepalūžti. Ieškoti naujų veikėjų, galimų pakaitalų. Kai kurie jų gabalėliai galėtų būti nufilmuoti, siunčiami toliu toliausiai. Žymiai prisidėtų prie gerokai surambėjusio lietuviško teatro nuspalvinimo.

"Antrą kaimą" turėtų pasikviesti ne tik visos lietuvių ko-

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 12, 1966

L. Šliupienės kaltinimai tebegalioja

Prieš 75 metus Aglė (d-ro J. Šliūpo žmona), gyvendama Baltimorėje, kaltino mūsų inteligentus, kaip ji vadino, apšvietėnus, kad šie neatlieka savo tautinės priedermės, kad jie nesistengia pasauliui skelbti, aiškinti ir vaizduoti Lietuvos vargų. Štai kaip 1891 m., pamąčius vieną vietos teatro vaidinimą, ji tada rašė (paliekant jos kalbą ir rašybą nepakeistą).

"Teko man būti ant perstatymo garsios dramos, vadinamos "Siberia" parasytos per Campbell'į. Yra tai dailus perstatymas, ir kas gali pavieryti, kad ten žydų vargai ir maskolių priespauda labai žerinciozomis spalvomis yra perstatyti. Atsidengus scenai tuo pirmas daktas pasirodo — "kabak" ir rinka. Žydeliai peisuocziai, lyg pas mus Lietuvoje, sukiniėjasi ir su degtine "business" daro. Paskui kaip maskolių vyresnybė netikusi yra, kaip prie apkalintųjų žydelkaiczių nori prisigerinti... Publika angliszka su didžiausiu sąjausmu žiurėjo, kaip žydus žalnieriai sžadė, kaip juos sutaisė į "etapą" varė į Siberiją, lyg gyvulius; studentai ir kiti dėl meilės žydelkaiczių nukeliavo drauge.

Paskui atsidarė kasyklos Siberijos, kur sniegai ir ledai visur. Biednos moterys kuprina sukumpšios su viedrais ir kitais sunkumynais. Vieną seną žydą maskoliai tšė ir draskė, kol tas visai neapalpo. Vis tai didelį sąjausmą tarp svetimų žmonių padarė dėl žydų. Kožnas pamatęs tokias barbarijas ilgai pamena ir kaimynams papasakoja. Dėlto tai ir visi žino apie žydų vargus.

O kas žino apie lietuvių vargus? Niekas. Ir kas pasistengs tuos graudžius paveikslus mūsų mylimos tėvynės numuliuoti? Kas jos vargus neregėtus ant viso svieto papasakos, nors ji stenėjo ir vaitojo ilgus amžius po ranka terionų Lenkijos ponų, o sziądien maskolių?

Mūsų inteligentai tai tikri miegaliai ir tinginiai, katrie nesirūpina nieko. Jie žmonių vargus pralenkia, lyg kad jų nebūtų. Jie turėtų iš visų szalių vargus surinkti ir žmonėms paduoti dėl žinios, o dabar varginga rėdytė "Varpo" atsiliepia melsdama rasztų, nes nėra ką talpinti. Tai kalczia mūsų inteligentų nedovanotina. Mės žmonės vargais ir darbu prispausti pagelbiame kaip kur "Vienybė" rasztais, o ten mūsų apsviestunai, kurie turi liuosesnį gyvenimą, turi, kurie galėtų, ką parasyti, — tai tik prižadėjimais laikraszczius peni.

Argi nedailu būtų, kad perstatytu tokią "Siberiją" iš mūsų vargų! Kiek ten graudžių paveikslų būtų, kiek daug sąjausmo galėtumėme gauti nuo svetimtaučių! Jeigu žydai gali vi-

lonijos Amerikoje. Jis pasiūstinas į Pietų Ameriką, Australiją, Europą tenai gyvenančių lietuvių pradžiuginimui. Ar galėtų tuo pasirūpinti Lietuvių Bendoruomenė?

Gyvuoki, mielas "Antras kaimas"!

sur savo priespaudą parodyti per laikraszczius ir teatrą, tai-gi ar mės jau tokie palaikiai, kad negalime to paties padaryti?

Darykime nors susirinkimus protestavojanczius priesz maskolius, katras baigia jau mus varginti. Tik pabuskime sykį iš miego, sulaužykime retėzius, į kuriuos mus terionai apkalstė, o išszikėlę augsztai, lyg areliai, atkelsime brangią Lietuvą. Nelaukime atkėlimo nuog mokintųjų, eikime visi išz kruvos, o be abejonės mūsų tėvynė susilauks geresnių dienų.

Aglė".

("Vienybė Lietuvniukų", 1891 m. vasario 10 d., Nr. 10; Plymouth, Pa.).

Ir dabar dar viskas vyksta taip, kaip prieš 75 metus.

Ir dabartinė mūsų šviesuomenė, ypač naujoji, mieliau dairosi kur į šalis, į kokią Aziją, Afriką ar Alabamą, ar neris kur "situacijos" savo užuojautai pareikšti ar darbu svetimiesiems pagelbėti. O rūpintis savo tėvų žemės reikalais, kova dėl savo tautos laisvės — esą per mažų "dimensijų" reikalai...

N-tis

SKAITYK PATS IR PARAGINK
KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS

APLANKYKITE SAVO GIMINES LIETUVOJE

GORDON TRAVEL SERVICE, 220 S. State St., Chicago, tik ką pranešė, kad šiais metais ruošia grupinę ekskursiją į Vilnių tiems, kurie nori susitikti su savo giminėmis Lietuvoje. Ši ekskursija išvyks iš Chicagos liepos 12 dieną. Ekskursantai praleis pilnas dešimt dienų Vilniuje, belankydami savo šeimos narius.

Vilnius yra ideališka vieta susitikimams su šeimos nariais. Jūsų giminės iš bet kurios Lietuvos vietos gali jį lengvai ir nebrangiai pasiekti traukiniais, busais ar lėktuvais. Mieste yra įvairių viešbučių, valgyklų, parkų ir kitų susitikimo vietų, taip kad jūs kiekvieną lankymo dieną galite su savo giminėmis praleisti ramioje ir palankioje aplinkoje.

Gordon Travel Service jau kelinti metai organizuoja panašias ekskursijas. Jos yra labai populiarios Chicagos lietuvių tarpe. Žmonės, kurie gyvena ne Chicagoje, gali prisidėti prie šios ekskursijos Chicagoje arba New Yorke.

Jeigu Jūs norėtumėte važiuoti kartu su liepos 12 dienos ekskursija, tai platesnėmis informacijoms rašykite: Gordon Travel Service, 220 South State Street, Chicago, Illinois, arba telefonukite WEBster 9-6362. (Pr).

GERIAUSIAS METŲ PREKES

DOVANAS JŪSŲ GIMINĖMS IR ARTIMIESIEMS USSR

Jūs galite pirkti firmoje PODAROGIFTS, INC. Jūsų patarnavimui PODAROGIFTS, INC parodų salėje tik ką gauti "LAIMĖTOJAI" tarp-tautinėse

PARODOSE:

Susipažinkite su naujaisiu modeliu automobilio "MASKOVIČ" — jis neapvils jus bet kokiame kelyje.

Apžiūrėkite pagerintos kokybės MOTOCIKLA "IZ-PLANETA". — TELEVIZIJOS aparatai naujausios konstrukcijos. FOTO APARATAI — su patobulintais objektyvais, pagamintais iš ypatingo stiklo. — Ekonomiški ŠALDYTUVAI. — Elegantiški KAILIŲ PALTAI ir KEPURĖS iš pagarsėjusių rusišku kailiu. — AUDINIAI įvairiausių spalvų ir raštų. — Pagarsėję rusiški DELIKATESAI: grūdinei ikrai, konservuoti krabai "ČATKA" ir "AKO", o taip pat kiti maisto produktai.

VISA TAI JŪS GALITE PIRKTI PAS MUSI

Pirktos prekės pristatomos Jūsų giminėms SPECIALIOMIS ATPIGINTOMIS KAINOMIS — NERIBOTAS KIEKIS — BE MUITO — BE KITŲ MOKESČIŲ. — PODAROGIFTS, INC. garantuoja skubų, tikslių dovanų pristatymą ir pranešimą apie jų gavimą.

Reikalaukite naujų mūsų katalogų, kuriuose rasite pasirinkimui daugybę pramonės gaminių ir maisto produktų.

DOVANŲ PAŽYMĖJIMAS — geriausias būdas užsakyti dovanas savo giminėms USSR!

- JIS ŽYMIAM SUPRASTINS užsakymų formalumus.
- IŠPILDYS bet kokius Jūsų giminių pageidavimus.
- PATENKINS juos pasirenkant užsakytų prekių pagal savo skonį ir jų kokybę.
- PADĖS suderinti Visasąjunginės importo - eksporto "VNEŠPO-SYLTORGUI" priimti užsakymus kitų įmonių prekėms, menurodytoms kataloge.
- NUSTEBINS JUS SAVO PIRKĖJIŠKA SPECIALYBE.

Išimtinai palankiomis kainomis — KELIALAPIAI Jūsų artimiesiems, gyvenantiems USSR į PUIKIAUSIUS KURORTUS SOVIETŲ SĄJUNGOJE. Jų vaizdai išstatyti Parodinėje Salėje — PODAROGIFTS, INC.

Rašykite, skambinkite, reikalaukite informacijų iš PODAROGIFTS, INC., vienintelės firmos JAV-se, turinčios specialią sutartį su V/O "VNEŠ-POSYLTORG" išpildyti dovanų užsakymus Jūsų giminėms USSR.

PODAROGIFTS, INC.

220 PARK AVENUE SOUTH (corner 18th Street)
New York, N. Y. 10003. Phone 212 - 228-9547

J. VLKS.

VARPO Nr. 6

Varpo Nr. 6 jau buvo Naujienose paminėtas ir buvo įdėta, kas apie mirusį St. Kairį dr. J. Pajaujo, J. Audėno, dr. J. Gimbuto, H. Blazo bei prof. J. Puzino buvo parašyta. Tai buvo bešališkas, teisingas prof. St. Kairio veikimo įvertinimas. Ir be St. Kairio, dr. J. Pajaujis prisiminė M. Sleževičiaus atliktą pirmąjį žygį pirmose laisvės kovose Lietuvai lemiamoje valdoje ir teisingai M. Sleževičių pavadino tų kovų vadu.

1918 m. pabaigoje, kada priešakyje atsistojo prie atkuriamos valstybės vairo A. Smetona ir A. Voldemaras, prisidengdami valstybės reikalais, išvyko užsienin, susidarė tokia rimta padėtis, jog Vasario 16 d. paskelbtas Lietuvos nepriklausomybės aktas galėjo pasilikti tik garbingu aktu. Tą padėtį gerai suprato ir įvertino M. Sleževičius. Jis pats ir kitų paragintas pajuto atsakomybės jausmą prieš savo šalį ir suliko imtis vadovauti Lietuvos valstybės likimui. Sudarė plačios koalicijos vyriausybę, šūktelėjo Lietuvos žmonėmsintis ginklo ir gintis nuo priešų. Lygiai kaip jis patikėjo sava tauta, taip ir tauta jam pritarė. — Lietuvos nepriklausomybės aktas virto faktu, tikram pašauktam šalies šeiminkui St. Seimui susirinkus.

Dabar daug kas įrodinėja, kad Lietuvos likimą sprendė ir sprendžia ne pačios tautos menkėtės jėgos, bet pasaulinio masto žūtbūtinės kovos, kurių pasekmėje susidaro galimybės mažoms tautoms išplaukti į paviršių. Bet tos žūtbūtinės kovos ne nuo šio amžiaus yra prasidėjusios ir tautų dydis nebuvo ir nėra pastoviai nusistovėjęs. Žmonijos istorijos sąvartoje vienos iš tų buvusių didžiųjų valstybių visai išnyko, jų vietoj tolydžio brenė kitos. Ir dabar kai kurių tų didžiųjų tautų likimas nėra amžinas.

Pagaliau kuri iš didžiųjų tautų nepasinaudojo tarptautine susidariusia padėtimi savo naudai? Tad ir ne taip skaitlingos tautos, jei jos gyventi nori, turi pilną teisę pasinaudoti palankiai susidėjusia jų naudai tarptautine padėtimi — pasinaudoti savo organizuotu pajėgumu ir išeiti į gyvenimą kaip valstybė lygi tarp lygiųjų.

1918—1919 metais lietuvių tautai susidarė palanki tarptautinė padėtis. Ją suprato mūsų tautos tokie vyrai kaip St. Kairys, M. Sleževičius ir kiti.

St. Kairys suredagavo tautai testamentą — Lietuvos nepriklausomybės aktą; M. Sleževičius pašaukė tautą tą testamentą įgyvendinti, paversti jį faktu. Tai yra istorinė tiesa!

Dr. J. Pajaujo raštas apie M. Sleževičių daug šviesos įneša į tų netolimą praeitį ir teisingai įvertina tose pirmose kovose už savo valstybės atstatymą atliktą M. Sleževičiaus vaidmenį ir kartą jo būdo kai kuriuos bruožus.

Bet čia reikalingas patikslinimas. Dr. Pajaujis, rašydamas

apie S. Kairį, psl. 64 pastebi:

“St. Kairys, aišku, pasiliko Vilniuje ir talkino Mykolui Sleževičiui sudaryti koalicinį ministerių kabinetą”.

Deja, tuo metu St. Kairio Vilniuje nebuvo. Po 1918 m. lapkričio mėn. sušauktos Lietuvos socialdemokratų partijos konferencijos Vilniuje, kuri užtruko visą savaitę, to paties mėnesio gale St. Kairys išvyko, anot jo, trumpam pasiganyti pas savo broį Utenos apskritin. Ten ir įklimpo. Vokietijoj revoliucijai išstikus, jos pirmose dienose ir Lietuvoj bet kuris susisiekimas pakriko. Į Vilnių tuoj nebuvo galima grįžti. Vienai ar dviem dienom St. Kairiui pavyko gruodžio vidury pasirodyti Vilniuje, bet jis tuoj turėjo grįžti atgal kokiais tai Utenos apskrities savivaldybės reikalais, žadėjo tuoj grįžti. Deja, ir šį kartą įklimpo iki sausio mėn. pradžios. Tik tada, pusiau pėsčias, pusiau važiuotas atsirado Kaune, nes Vilnius jau buvo bolševikų okupuotas.

Jei Vilniuje būtų St. Kairys pasimatęs su M. Sleževičium, be abejo, būtų buvęs jo sudarytos vyriausybės nariu. Tada iš atsakingų socialdemokratų Vilniuje buvo pasilikę J. Paknys ir A. Janulaitis. Jiedu ir talkininkavo M. Sleževičiui sudaryti plačiais pagrindais koalicinę vyriausybę ir abudu į ją įėjo. O St. Kairys joje atsirado tik tada, kai Kaune pasirodė.

Ir pats St. Kairys savo atsiminimuose yra suklydęs. Ten rašo, kad jis iš Vilniaus išvyko gruodžio mėn. pabaigoj ir nieko neprisimena apie buvusią socialdemokratų lapkričio mėn. konferenciją, nors jam apie tai buvo priminta čia rašančio, kada jis dar rašė “Tau, Lietuva”.

O toji socialdemokratų konferencija buvo audringa. Ją susikirto dvi pažiūros — šalin Lietuvos urachinė taryba, reikia sudaryti savą vyriausybę nieko nelaukiant be urachininkų. Toms pažiūroms atstovavo dr. A. Domaševičius. St. Kairys laikėsi tos nuomonės, kad Lietuvos taryba jau visur yra žinoma, pripažinta. Ją tik reikia priversti, kad atšauktų Uracho išrinkimą Lietuvos karalium. Be to, Lietuvai vyriausybė turi

būti sudaryta Lietuvos Tarybos pavedimu.

Pats St. Kairys tai konferencijai pirmininkavo, gerokai buvo nuvargintas ir todėl išvyko pas broį pasiganyti. Bet kodėl jis tą aistringą buvusią konferenciją pamiršo, tai tik jam vienam žinoma. Gal todėl, kad toji konferencija išsigimė į paprastą meetingą. Buvo leista kalbėti ir svečiams. O svečiais atėjo žydų Bundo, sionistų atstovai, belorusų per 24 val. gimusi socialistų revoliucionierių organizacija (ir tai ne viena, bet net trys, tik kitais pavadinimais!) Ir vis reikalavo net sprendžiamo balso ir, aišku, tie visi svečiai buvo prieš Lietuvos Tarybą nusistatę. Bet kai reikėjo balsuoti, svečiams balsas nebuvo suteiktas ir St. Kairio nusistatymas buvo priimtas balsų dauguma.

1918 metų pabaiga tikrai buvo audringa Vilniuje. Partijos gimė kaip grybai po lietaus, ir vis “revoliucinės”. Ir kas įdomu, nuošaliau laikėsi lenkai ir rimtai ruošėsi užimti Vilnių. Kiti politiniai naujakuriai, kad ir švaistėsi revoliucinėmis frazėmis, iš dalies pritarė Lietuvos nepriklausomybei, bet jokiais veiksmiais, be žadžių, nepasirodė.

Tų pačių metų, jau kai būsimos Lietuvos koalicinės vyriausybės narių sąstatas buvo aiš-

kus, Kūčių pavakare Darbo Balso redakcijon atsilankė M. Sleževičius. Jis norėjo, kad būtų sušaukta Vilniaus Darbininkų Taryba, kuri pritarėtų sudaromai koalicinei vyriausybei. Redakcijoje buvau tik aš vienas. Pasakiau, kad jau pavėluota. Toks klausimas reikėjo anksčiau iškelti, dabar jau daug jos narių išvažinėjo ir negalima būtų jį sušaukti, juo labiau, kad jos pirmininkas Pr. Eidukevičius nukrypo į bolševikus.

Prisimindamas tuos metus ir perskaitęs A. Merklio knygą apie Ant. Smetoną, Mečys Mackevičius str. “Netikras portretas”, visai teisingai pastebi, kad A. Smetona, laikęs save tautos vadu, neturėjo šių savybių: energijos, ryžto, valios tesėti pažadus ir visais lemiamais valstybės momentais, kada turėjo pasireikšti valstybės vadu, sugniuždavo ir pasišalindavo, kaip ir pasišalino 1918 m. pabaigoj, kada reikėjo ryžto, energijos ir sugebėjimo organizuoti.

Istorikė V. Sruogienė str. “Rusinio taktika ir priemonės”, pasakė istorinę tiesą, kurios kiti istorikai ar nenori žinoti, ar nedrįso tai pasakyti, kad Rusija nuo jos valstybės įsikūrimo buvo ir pasiliko Lietuvos priešu. Ji vaizdžiai pasako, jog ir dabar:

(Tešinye 7-teri psl.)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrau-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyven-bės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdraudą tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment In-surance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asme-nims, rekomenduojama lietuviškų KLUBU ir draugijų na-riams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

SIUNTINIAI
I
LIETUVĄ

DOVANAS
VELYKOMS

SAVO ARTIMIESIEMS

SIŪSKITE JAU DABAR

IR TIK PER

CENTRAL PARCEL SERVICE INC.,

kurio pagrindinė įstaiga yra

220 SOUTH STATE STREET

Telef.: WA 2-9354,

gi miesto pietinės dalies skyrų rasiše

2618 WEST 63rd STREET

Telef.: WA 5-2466

TURIME YPATINGAI GAUSŲ PASIRINKIMĄ PREKIŲ
SIUNTINIAMS SUDARYTI.
APSLANKYKITE PAS MUS IR VIETOJE IŠITIKINKITE.

GARANTUOTA
SIUNTINIŲ PRISTATYMA
TRUMPIAUSIU LAIKU
ATLIEKAME JAU
NET 19 METU

RAŠYTOJAI GRĮŽTA Į UŽMIRŠTĄ KAIMĄ

Šalia kolchozinio gyvenimo garbinimų nuošimčių nuošimčiais mirgančiose prakalbose, laikraštiniuose pranešimuose ir net rašytojų apybraižose bei apysakose, pasirodė lietuviškoj poezijoj ilgesingas ir gilaus susirūpinimo apimtas, prieš apie 30 metų lietuvių literatūroj buvęs populiarus "grįžimo į kaimą" motyvas. Pateikęs tik porą trumpų ištraukų iš naujos Alfonso Maldonio poezijos leidinio "AAuga medžiai", į jį atkreipia dėmesį literatūros kritika J. Lankutis (Tiesa, 1966/31).

"Meilę kaimui" — rašo kritikas — "kartais esame linkę laikyti tuščiu sentimentu, iš kurio 'gudrūs miestiečiai' mėgsta ir pasišaipyti. Tačiau tai ne sentimentas, o problema, nutelkianti giliam susimąstymui".

Kritikas pateikia šį ne valdinį — "linijinį", o susimąščių ir susirūpinusių poeto žvilgsnį į dabartinį, iš pat pašaknų beato-dairiškai perariamą-perakėjamą Lietuvos kaimo gyvenimą:

"Tu aplytas, tu tolimas kaimė, Tu lyg paliktas vaikas dabar man darais. Tai nejaugi sugrįžtum su baime pas tave visų vakarais? Ir užbridę ant kalno nedrąsiai ieškom žiburio vidury lygumos. Kartą grįšim — nieko nerasim tuos namuos ir jau nenamuos.

"Juoda nuojauta pradeda smigti man į širdį ta medžių, laukų žaluma. Ką šituos namuose man palikti, kad ilgiau dar laikytų gimta šiluma?"

Kritikas pastebi, kad "poetas labai dramatiškai ir giliai išgyvena tai, ką vienaip ar kitaip jaučia didelė mūsų visuomenės dalis, palikusi kaime savo vaikystę ir jaunystę, tapusi vykdytoja to didelio ir svarbaus proceso, kuris keičia tautos gyvenimo būdą ir dvasinę struktūrą".

Atkreipęs dėmesį į šį poeto išreikštą didelės visuomenės dalies išgyvenimą, kritikas nurodo ir kitą rūpestį — kaip tuos "namuos ir jau nenamuos" išgelbėti ten sukauptą dvasinių vertybių lobį, kuriam vėl grėsia pavojus (panašus, kaip ankstesniųjų Lietuvos gyvenimo sutemų laikais). Poetas kreipiasi į jau išbandytą tautos dvasinių vertybių saugojimo veiksnį — į Lietuvos kaimo moteris:

"Išlaiykkit savo atminty ilgas pasakas, dainas, mįsles įspėtas. Jūs prie žemės laiko taip arti daigas, daržas, pradelgė ir pėdas. Būkit vertos savo motinų gerų, ir nustoję verpti, drobę austi, kad vaikai galėtų jūsų žodžių sidabru žemėj savo kelio pasiklausti!"

Kai Lietuvos kaime moterys dabar nebeverpia ir nebeaudžia, Vargo Mokykla turės kitaip atrodyti, bet ji reikalinga dar labiau, negu anais laikais, kad vaikai nepamirštų kaip savo žemėj savąja kalba kelio pasiklausti... (Elta)

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 12, 1966

GIROS IR PAGIRIOS

Paskaičius Naujienose Nr. 45 pono P. Ūsio aprašymą, kaip Oswaldas Roeselis, turėdamas jautrų liežuvį ir puikią uoselę, virš 16 metų supilsto Asbachą "Uralt" ir savo darbą dirbdamas, tai yra supilstymą ragaudamas visą laiką yra visiškai sveikas, čia — pajvairinimui — norisi patiekti kitą supilstymą, kur nuo pirmo paragavimo galima pasidaryti nesveiku. Tai yra brazilų mišinys iš keturių dalių skotėo, dviejų dalių saldaus vermuto, trijų dalių tamsaus romo, vienos dalies aprikotų likerio, geriamas su marachino cherry. Tas dekotas vadinamas "Piranha", o patirti, kas piranha yra, nereikia būti buvus Brazilijoje.

Kas po to? Po to, kaip ir po Uralt Asbacho, pamiršus saiką ir skaičių, seka kita diena, lotyniškai vadinama dies irae, dies illa su pagiriomis, apie kurias daktarai, senos moterys ir recidivistai yra vieningos nuomonės, kad tik neišpasakyta kantrybė begali užgesinti galvoje degantį gaisrą... Kitų receptų nuo pagirių yra suminėti tokie:

Populiarus džiaz muzikantas Eddie Condon sako, kad nuo pagirių greičiau už kantrybę veikia dvi kvortos whisky sunkos, bet medicinos daktarai tą receptą smerkia. Seka eilė Afrikos raganų išbandytų priemonių, kaip antai kartieji migdolai ir nevirti unguviai, pastovinti vyne. Dar senesnis už Afrikos raganų yra senovės Asirijos receptas — blezdingų snapai, sumalti su myros kodyla. Iš naujausių laikų patirties galima mėginti raugintų kopūstų sunką su dviem žaliais kiaušiniiais Worcester padaže, nors vartotojai sako, kad visi šie receptai yra neefektingi.

Recidivistai, tai yra tokie žmonės, kurie tą pačią klaidą kartoja metai iš metų, iš savo patirties sako, kad vienintelis tikras būdas išsigelbėti nuo pagirių, yra rankų paralizius, tai yra savo valios tvirtybė, užsihipnotizavimas, kad ranka atsikakelti stiklą ir dar labiau atsikakelti nešti prie lūpų.

Yra per amžius išbandytų receptų, kaip su ko mažiau kančių išpagirioti, kaip tai — prieš einant gulti išgerti kiek tik telpa vandens, limonado, citrinos sunkos ir priedams dar priimti pora aspirinų, o gyvam sekanti rytą atsibudus — išgerti karštos kavos, vidurius valinančių vaistų (laksatyvų) ir paimti karštą vonią. Jei nei tai negelbėtų — eiti į tamsų kambarį, dėti prie galvos karštus ar šaltus (nedaro skirtumo) kompresus ir paimti dar pora aspirinų. Išvada tinka tik du patarimai. Vienas yra seno patyrusio gėriko, kad "nuo pagirių gali tik mirtis pagydyti", antra yra, kad reikia klausyti Alvudo mokslo.

J. Pr.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BIRD DARTS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
32nd and Willow Springs Rd.
WILLOW SPRINGS, ILL.

Atsiūsta paminėti

Henrikas Radauskas. EILĖ-RASČIAI. Išleido Vytautas Saulius, Chicagoje, tiražas 500 egzempliorių, 238 puslapiai, labai gero popieriaus ir šrifto, kietais skoningais viršeliais, knyga antstalinė. V. Saulius į šį leidinį įdėjęs visą savo patyrimą ir sugebėjimą. Jis knygos mėgėjams kaip turiniu, taip išvaidza patiekė skoningą, estetiniai labai mielą dovaną.

Radauskas nebėra naujokas, nors priklauso mūsų antrosios dvidešimtojo amžiaus pusės iškiliųjų dailaus žodžio kūrėjų genterkei. Jis iš seno žinomas kaip eilėlavio estetas ir tokiu beveik-beveik išsilaukė iki galo. Kaip paties autoriaus Prakalboje pasakyta, knygoje surinkti eilėraščiai, parašyti 1930-1964 metais. Ją sudaro keturi rinkiniai: naujasis — "Žalbai ir vėjai" ir trys ankstyvesnieji — "Žiemos daina" (1955), "Strėlė danguje" (1950) ir "Fontanas" (1935). Iš tų trijų rinkinių, kaip pats autorius rašo, kai kurie eilėraščiai buvę pašalinti, kiti perredaguoti, bet autoriaus kreditui reikia pasakyti, kad paliktieji tikrai buvo verti palikti.

Man Radauskas visuomet darė išpūdį savo eilėraščių griežtai išlaikyta forma, stiliumi, estetika ir intelektualumu. Mažai EILĖ-RASČIUOSE ras bernelis tinkamų posmų įrašyti mergelės dienynan ar sentimentali mergelė laiškams užvardinti, bet sąmojaus, prasmės, filosofijos ieškantysis čia ras gana turtingą aforizmams kasyklą. Pavyzdžiui:

PRAEIVIS

Grėsmingai pavasariai griaudžia,
Ir rudenys rėkia ir rauda,
Ir vasaros kilimus audžia,
Ir žiemos skaičiuoja naudą:
Sidabra. O aš prasiniu
Negaudamas dovanų... arba

ROŽĖ IR MIRTIS

Zydi rožė, juoda kaip anglis,
Apvalia ir kaitria ugnimi.
Kąp kareivis kovoja širdis
Su gyvenimu ir mirtimi.
Aš žiūriu į žvaigždes nemarias,
Vaikštau žemėj tarp rožių puikių
Ir, kaip upė tiesiog į marias,
Per pasaulį į mirtį plaukiu...

Tik viena lieka nesuprantama, kam toks eilėlavio aristokratas savo EILĖ-RASČIUOSE įterpė tuos 7 ar 8 proza rašytus gabalėlius: "Veneros gimimas", "Balius", "Veidrožių darbai" ir t. t. Čia jau vieno nežeminant, kito nekeliant reikia atvirai pasakyti, kad Marijus Katliškis, staiga pragydęs eilėraščių yra nepalyginamai originalesnis, negu Radauskas pabandęs būti "prozaiku". Tokiu bet kas gali būti, o Radauską reikia pataupyti eilėraščių. Laimė, eilėraščių jo EILĖ-RASČIUOSE yra tiek daug, kad vien turinys užima 8 puslapius!

J. Pr.

VARPO...

(atkelta iš 6 pusl.)

"Kaip baisusis voras, sėdjęs Kremliuje, rusų bolševikų valdžia smaugia savo aukas ne dvigubu, bet daugiariopu tinklu jas apmetusi. Ji pina tą tinklą klastingai, rafinuotai, infernališkai planingai, nepaleisdama nė vieno tarpelio, pro kurį tautybių daigelis galėtų prasiskverbti į laisvę".

Tai straipsnis, kuris vertas visiems, o ypač palinkusiems su Lietuvos okupantais megsti kultūrinius ryšius, perskaityti.

Daug gražios, vertingos medžiagos, gausiomis mintimis at-austos, sudėta šiame Varpo Nr. 6. Galima sutikti arba ne, bet rimta.

Jį suredagavo A. Kučys, tal-kininkaujamas Dr. Pajaujo, M. Mackevičiaus ir J. Audėno.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Pati žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant

DOVANAS — SIUNTINIUS į USSR.

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuotas skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prienamom kainom.

Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

• NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
• NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St.	CH 3-3005
• BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-4952
• BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-6808
• ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-6245
• BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
• SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway	AN 8-0068
• BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
• CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
• CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
• CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
• DETROIT, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
• GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
• HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
• HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215	
• IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
• YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	RI 3-0440
• LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
• LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	FO 3-8569
• NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
• NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
• PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-4619
• PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
• PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave.	PO 5-5892
• PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
• SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
• WATERBURY, Conn. — 905 Bank Street	PL 6-6766
• WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	SW 8-2868

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

A. BRAZDYS GARSĖJA LONDONE

Mokėsi Amerikoje, grįžo į Angliją

Trumpam momentui su Antanu Brazdžiu tekdavo susitikti kai jis studijavo Chicagos Meno Institute, sekti jo nepaprastą pranašumą, matant jo darbus parodose Institute ir kitur. Jau tada jis savo originalumu, sumanumu išsiskyrė iš kitų studentų.

"Europos Lietuvy" K. Abr. apie jauną skulptorių A. Brazdį rašo:

"Tiesa, Antanas Brazdys savo darbuose, tur būt, niekuo jau nebėra lietuviškas. Jis yra modernistas beveik iki kaulų smegenų, dėl to gal ir tuščia būtų ieškoti jame to lietuviškumo. Jo rūšies modernizmą reikėtų, tur būt, laikyti tarptautiniu, jeigu ne amerikonišku, nes Amerika šiais laikais tiesiog serga tuo išradingojo modernizmo drebuliu, visomis išgalėmis remia jį ir beveik būtų linkusi laikyti jį savo tautiniu menu. O A. Brazdys nemažai savo neilgo amžiaus metų jau yra praleidęs Amerikoje ir kaip tik tų metų, kurie jį iš viso suartino su menu — mokyklinių, studijoms skirtų metų. Vadinasi, Amerika suformavo jo pažiūras į meną.

Gimęs 1939 m. Lietuvoje, jis, penkiametis vaikas, atsidūrė svetur ir į mokslus kibosi jau Anglijoje. Paskui su tėvais nusikėlė į JAV ir meno studijas išėjo Chicagos Meno Institute. Baigdamas studijas, jis pasirodė toks originaliai talentingas, kad tasai Institutas paskyrė jam stipendiją-premiją studijoms tęsti Londone, ir A. Brazdys 1962-1964 metais tobulinosi Karališkajame Meno koledže (Royal College of Art). Parinktas jis buvo iš daugelio toks laimingasis talentas. Londone jis dar gavo papildomą stipendiją iš anglų!

Iš viso premijomis ir stipendijomis jį yra atžymėję Edward L. Ryerson — kelionine stipendija, Chicagos Meno Institutas ir Sainsbury.

Jo darbus yra įsigiję sir Philip Hendy, Miss J. Drew, Harlow Arts Trust ir Royal College of Art.

Ligi šiol jis su kitais yra dalyvavęs šiose parodose: 1960 m. Art Institute of Chicago, 1960 ir 1961 m. — New Horizon in Sculpture Chicagoje, 1962 m. dviejų menininkų parodoje Chicagos universitete, 1963 m. — A. I. A. Londone, 1965 m. — Meno Tarybos parodoje Londone.

Ši paroda jau skirta jo vieno darbams, ir tai reiškia, kad mūsų skulptorius visiškai įsi-

tvirtina tame meno pasaulyje, kuriam jis ruošėsi. Sausio mėn. numeryje meno reikalams skirtasis žurnalas "Studio International" jo darbams pristatyti ir aptarti skiria net 4 didžiulius puslapius! Kas gi iš lietuvių buvo susilaukę šitokio pristatymo? Tur būt, labai retas kas, ir dar, atrodo, niekas ligi šiol Londone, kuris labai atsargiai, iki gramo sverdamas svarsto, kai eina kalba apie kitatautį. Žinoma, Brazdžio atveju yra viena švelninanti aplinkybė: jis, nors lietuviškos kilmės, anglams jau yra amerikietis. Be to, dėl jo darbų pasisakė ir žurnalas "Artis Review".

Parodoje yra išstatyta 12 jo skulptūros darbų, didesnių ir mažesnių. Jie atlikti litavimo būdu iš plieno. Nors formoms, neįkandantiems kraštutinio modernizmo, dažnai atrodo neįprastos ir nesuprantamos (dar nebūsime išmokę tos naujos kalbos), bet mintį atsekti šiek tiek padeda pavadinimai. Pavyzdžiui, čia turime darbus tokiais pavadinimais: "Žemė ir dangus", "Vedybos", "Paukštis", "Plieninis mitas", "Juokingas paukštis".

O vienas tų darbų net ir angliškaime kataloge įrašytas lietuviškai: "Zaislas".

Antanas Brazdys Londone, be savo kasdieninio darbo, dėsto dviejuose meno institutuose.

HANS HOFMANN — PASKUTINIS OPTIMISTAS

Dail. Hans Hofmann gimė 1880 m. Wessenberge, Vokietijoje. Studijavo Muenchene, Paryžiuje — 1904-14 m. Vedė savo studiją Muenchene 1915-32 m. Į JAV persikėlė 1932 m. 1934 m. New Yorke atidarė meno mokyklą. Š. m. vasario 17 d. mirė sulaukęs 85 metų amžiaus.

Hofmann po Antrojo pasaulinio karo suvaidino svarbų vaidmenį, kaip mokytojas antrajai 20 šimt. generacijai. Jis nemėgo jau senstančio abstrakčio manierizmo, abejotinos meno vertės. Jam vadovaujant, New Yorkas pasidarė pasauliniu meno centru, apie kurį sukosi gyva menininkų veikla ir progresas. Savo amžiumi dailėje jis buvo 30-čia metų jaunesnis net už pačius avangardo naujokus, kurie jo nesuprato ir net kritikavo tariamai dėl neįtūto.

Hofmann tapyba sunki, "atletiška" — didelės erdvės geometrinės plokštumos, grynos, saulėtos, su organiniu elementu spalvos — reprezentuoja dekoratyvines ir architektūrinis formas. Hofmannas laikomas lygiu Pollock (miręs), Web-

V. PETRAVIČIUI 60 METŲ AMŽIAUS

Šį vakarą atidaroma jo meno paroda

Dail. Viktoras Petravičius

Grafika

Mūsų visuomenei seniai žinomo dailininko grafiko Viktoro Petravičiaus dailės darbų paroda atžymima jo 60 metų amžiaus ir kelių dekadų kūrybinio darbo sukaktimi. Paroda atidaroma šį vakarą 7:00 val. "69" Meno galerijoje, 2612 W. 69-ta gatvė.

Viktoro Petravičiaus meninis talentas pražydo dar Lietuvoje, o išvykus į Vakarų pasaulį, visą laiką jis stovėjo aukščiau vidutiniškumo ir konvencionalumo. Nuo smulkesnės tautinių motyvų grafikos jis, jau bene trečiame naujame etape, perėjo į abstraktesnę, laisvesnę grafiką bei tapybą. Jo vėlesnėje kūryboje linija ir forma prabyla abstraktesne kalba, su mažiau detalizuota tekstūra, o spalvos Petravičiaus vėlesnėse litografijose lengvos atmosferinės, užima tik antraeilį vaidmenį, lyg muzikoje akompanimentas solistui.

Vėlesniame savo kūrybos etape, Stella ir su kitais abstrakčio meno meistrais. Jis buvo ekspresionistinio abstraktizmo pionierius, kuris savo optimizmu išjudino menininkų veiklą iš sustingusios senosios abstrakčio mišinio stagnacijos.

pe ir jau 60 metų sulaukęs, Petravičius vis dar neramus ieškojas, kuris, kaip ir daugelis jo kolegų — moderniosios epochos atstovų — tiki, jog menas stovi aukščiau už gamtą, nes menas privalo furėti dvasinę ir estetiinę sąvoką, ne vien tik daiktinę formą.

Sia proga reikia palinkėti Viktorui sveikatos stumtis pirmyn, kad ir prieš stipriausias audras. m. š.

KITOS PARODOS

Ivanausko paroda Clevelande

Šį vakarą Clevelande Naujosios lietuvių parapijas salėje atidaroma inž. dail. M. Ivanausko paroda.

Kovo mėn. 15-28 d. d. Ivanausko paroda perkeliama į College of Cleveland, Cathedral Square.

Jaunųjų Dailininkų Klubo paroda įvyksta kitą šeštadienį, kovo 19 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje.

Bus skiriamos premijos už geriausius kūrinius. Jury komisijoj sutiko dalyvauti dailininkai: Balukienė, O. Virkau ir B. Prapuolenis.

Mik. Ivanauskas Dr. Marija Gimbutienė
Iš šį vakarą atidaromos parodos naujosios parapijos salėje Clevelande